

Očna pozadina ili fundus

Okulist može pomoći u liječenju srca

Kada osoba boluje od povišenog krvnog tlaka, nepravilnog rada srca ili mu je krvožilni sustav na bilo koji način ugrožen, treba ustanoviti u kakvom su stanju njegove krvne žile. Kako ih vidjeti, a da pritom pacijentu ne nanosimo bol budući ga ili pak uklanjajući kožu iznad žila?

Jednostavno - kroz zjenicu oka! Naime, to je jedini „prozor“ kroz koji ih se u ljudskom tijelu može vidjeti. Dovoljno je tijekom pregleda koristiti svijetlost specijalne lampice, koja se zove oftalmoskop i koju svaki okulist rabi, ne samo za pregled očne pozadine (fundusa), nego i u razne druge dijagnostičke svrhe.

U razvijenijim zemljama oftalmoskopom se već služe i liječnici opće prakse, pedijatri, neurolozi, internisti i drugi. Naime, to je uobičajeni i svakodnevni pribor njihovih ambulanti, jer oftalmoskopom mogu uočiti promjene na očnoj pozadini. No, za mišljenje i tumačenje nalaza ipak će se posavjetovati s okulistom. U Hrvatskoj se pacijent odmah upućuje okulisti koji će, zahvaljujući iskustvu u korištenju oftalmoskopa i stručnom poznavanju najfinijih promjena na krvnim žilama očne pozadine, dati dragocjene podatke važne za liječenje krvožilnih promjena.

Što se sve može vidjeti na očnoj pozadini?

Dovoljno je zaviriti kroz zjenicu oka, da bi se, s velikom sigurnošću, moglo zaključiti je li osoba mlada ili stara, mršava ili debela, je li živjela „zdravo“ ili je cijeli svoj vijek bila pod stresom i štetnim utjecajima. Sve se to da naslutiti po izgledu krvnih žila na pozadini oka. Na iste bi se promjene naišlo i na drugim krvnim žilama u tijelu. Dakle, kakve su žile u oku, takve su u mozgu, srcu, bubrezima, itd.

U mladih i zdravih ljudi, cijela je očna pozadina narančasto-crvene boje, punokrvna, svjetlucava, jedra. Mogli bi reći, „puca od zdravlja“. Mlade su krvne žile elastične, arterije su svijetlo crvene boje od kisika kojeg krv sadrži, dok su vene tamno crvene boje od sakupljenog ugljičnog dioksida kojeg treba eliminirati. Bez imalo napinjanja, mlade elastične i savitljive arterije vijugaju preko očne pozadine i premošćuju vene koje vijugaju pod njima. Upravo elastičnost omogućuje arterijama da premoste venu bez da je pri tom imalo pritisnu, omogućujući krvi neprekidno i neometano cirkuliranje.

U starijih ljudi boja postaje narančasto-žućkasta, bez sjaja, a nađu se i nakupine otpadnih tvari koje krvne žile više nisu u stanju otplahnuti. Nekada se zateknu i blijedo-žućkasta područja u koja

krv više uopće ne pristiže. Starenjem, arterije postaju sve kruće. Njihove stijenke iznutra bivaju obložene masnim naslagama, a o količini masti unutar arterije ovisi i njezina boja. Od svijetlo crvene mlade arterije, boja se starenjem, mijenja u narančasto-žučkastu, bakrenog pa sve do srebrnastog sjaja. To je krajnji stadij ateroskleroze, kada se krv u arterijama usporava. Svi organi tada „gladuju“.

Često se protok krvi potpuno zaustavi na mjestima velikog suženja. Krvi ima i ispred i iza suženja, zbog čega arterija na očnoj pozadini izgleda poput nanizanih vagončića ili povezanih kobasica. Krute arterije se vremenom ispruže, postaju manje elastične i savitljive, a svaka vena, na mjestu na kojem arterija prelazi preko nje, pati uslijed pritiskanja, tzv. Gunnov znak. Dolazi do slabljenja ili zaustavljanja protoka krvi ispod mjesta premošćenja, a što pak može rezultirati pojavom tromboze u veni.

Ponekad se na očnoj pozadini vide mjesta „curenja“ iz krvnih žila čija je stijenka već toliko napaćena da ne može izdržati pritisak krvi u njoj. To je znak za uzbunu. Ako krv iz žila curi u oku, isto se može događati i u, primjerice mozgu, ali s daleko težim posljedicama po zdravlje i život.

Kada okulist sve to vidi i opiše u svom nalazu, liječnik, koji je pacijenta uputio na ovaj pregled, može se orijentirati o stanju krvnih žila i tome prilagoditi terapiju. Povremeno će ponovo uputiti pacijenta na pregled očne pozadine kako bi dobio povratnu informaciju o uspješnosti liječenja. Stanje krvnih žila ne mora se bitno popraviti, a nekad je za to već i kasno. No, dobrim se liječenjem stanje ne bi smjelo mijenjati na lošije.

Ovo je primjer kako okulist korisno služi kao konzultant drugim liječnicima - specijalistima u bolestima krvožilnog sustava.